

NATO na północnej flance: sojusznicze siły i struktury w państwach nordyckich

Piotr Szymański, Jacek Tarociński

3 października w Mikkeli w środkowo-wschodniej Finlandii zainaugurowano sojusznicze Wielokorpusowe Dowództwo Komponentu Lądowego – Północ (Multi-Corps Land Component Commander North, MCLCC-N) – de facto poziomu armijnego – do którego zadań należy planowanie działań i dowodzenie w domenie lądowej na północnej flance. To nowy element Struktury Sił NATO, podporządkowany Sojuszniczemu Dowództwu Sił Połączonych NATO (JFC) w Norfolk w USA, odpowiadającemu za jeden z trzech regionalnych planów obronnych Sojuszu – północno-zachodni (obszar północnego Atlantyku z Wielką Brytanią i Półwyspem Skandynawskim). MCLCC-N utworzono na bazie dowództwa wojsk lądowych Finlandii. Obecnie liczy 10 natowskich oficerów sztabowych (docelowo 50).

Równocześnie w północnej Finlandii (Laponia) w Rovaniemi i Sodankylä do końca roku mają zostać rozmieszczone sojusznicze wysunięte siły lądowe (Forward Land Forces, FLF) – analogiczne do stacjonujących już na wschodniej flance. Ich państwem ramowym będzie Szwecja – rdzeń sił zapewni 19 Arktyczna Brygada Zmechanizowana Norrbotten. Mniejsze pododdziały mają wystawić też Norwegia i Dania, a do sztabowców prawdopodobnie ograniczą się Islandia, Francja i Wielka Brytania. FLF w Finlandii będą mieć zdolność rozwinięcia do brygady (4–5 tys. żołnierzy), ale większość przyporządkowanych batalionów szwedzkich w czasie pokoju będzie stacjonować w macierzystej jednostce w Boden. W razie wojny brygada FLF ma stanowić część fińskiej dywizji broniącej arktycznej północy kraju.

Sojusznicze jednostki i struktury przypisane północno-zachodniemu rejonowi operacyjnemu NATO powstają nie tylko w Finlandii. W sierpniu szwedzkie siły zbrojne otrzymały dyspozycję sformowania do 2027 r. sojuszniczego dowództwa logistycznego (Joint Logistics Support Group Headquarters) w Enköping. W czasie pokoju będzie ono liczyć 70 oficerów, a w trybie kryzysowym/wojennym – 160. Do 2029 r. pełną gotowość operacyjną ma osiągnąć tworzony na potrzeby północnej flanki batalion łączności z dowództwem w Danii i kompaniami w poszczególnych państwach nordyckich (to czwarta tego typu jednostka w NATO).

Z kolei w celu wspólnego kierowania operacjami powietrznymi na północnej flance do końca 2025 r. powstanie nordyckie Połączone Centrum Operacji Powietrznych (Combined Air Operations Centre, CAOC) w norweskim Bodø. To trzecie tego typu centrum Sojuszu. Do jego kompetencji należeć będzie planowanie, kontrola, koordynacja, nadzór i wsparcie

operacji powietrznych w Europie Północnej oraz dowodzenie nimi. Ponadto w czerwcu i lipcu NATO testowało operowanie dużymi statkami bieżącymi wywiadu, obserwacji i rozpoznania dalekiego zasięgu (RQ-4D Global Hawk) z bazy Pirkkala w Finlandii.

Sojusz i państwa nordyckie tworzą na północnej flance siły i struktury militarne na potrzeby regionalnego planu obrony „północny zachód”. Powstaje w ten sposób zintegrowana nordycka przestrzeń operacyjna, w szczególności w domenach powietrznej i lądowej, częściowo bazująca na wcześniejszej współpracy obronnej (NORDEFCO).

Komentarz

- **W NATO trwa proces przejmowania odpowiedzialności za obronę północnej flanki przez JFC Norfolk w USA.** Finlandia i Szwecja po akcesji do NATO znalazły się pod komendą JFC Brunssum (jak m.in. RFN, Polska czy państwa bałtyckie) i stały się częścią regionalnego planu obronnego dla Europy Środkowej. Skutecznie zabiegały jednak o podporządkowanie JFC Norfolk, które nadzoruje sojusznicze operacje w pozostałych państwach nordyckich – Islandii, Danii i Norwegii. Państwa nordyckie mają ambicję utworzenia zintegrowanego wojskowo północnego filaru Sojuszu (zob. [Państwa nordyckie: wspólna wizja rozwoju współpracy obronnej](#)). Z perspektywy innych krajów regionu bałtyckiego proces ten niesie ryzyko pogłębienia tendencji wsobnych w nordyckiej kooperacji obronnej.
- **Najbardziej zintegrowane są siły powietrzne państw nordyckich.** Ta wzmocniona współpraca wyrasta z wieloletniego dorobku NORDEFCO w tej domenie. Docelowo chcą one osiągnąć maksymalną interoperacyjność i zdolność działań na północnej flance w ramach wspólnych formacji lotniczych (Nordic Airpower Concept), co zakłada pogłębienie kooperacji w: planowaniu operacji powietrznych i dowodzeniu nimi, wzajemnym wykorzystywaniu baz, zapewnianiu wspólnej świadomości sytuacyjnej oraz szkoleniu i ćwiczeniach. Proces ten staje się łatwiejszy dzięki wyborowi przez Norwęgę, Danię i Finlandię maszyn F-35A jako jedyne samoloty bojowe dla sił powietrznych. Utworzenie nordyckiego CAOC ma odciążyć to w niemieckim Uedem, które odpowiada za sojuszniczą przestrzeń powietrzną na północ od Alp. Centra te nie są przypisane do regionalnych planów obronnych i JFC – podlegają bezpośrednio Dowództwu Sojuszniczych Sił Powietrznych (AIRCOM), kierującemu całością sojuszniczych działań w tej domenie. Ponadto NATO ma rozważać utworzenie na północnej flance drugiej obok Sycylii bazy dla sojuszniczej jednostki obserwacji obiektów naziemnych (NATO Intelligence, Surveillance and Reconnaissance Force).
- **W domenie lądowej sojusznicza aktywność skupia się na Dalekiej Północy** (arktycznym trójkącie granic Szwecji, Norwegii i Finlandii). Wynika to z relatywnej słabości nordyckich sił lądowych na tym peryferyjnym teatrze operacyjnym, graniczącym z silnie zmilitaryzowanym rosyjskim Półwyspem Kolskim. Finlandia początkowo deklarowała, że nie będzie zabiegać o rozmieszczenie sił NATO na swoim terytorium, ale w obliczu coraz agresywniejszej polityki Moskwy zmieniła stanowisko.
- **W ramach północno-zachodniego planu obronnego najniższy poziom integracji przewidziano w domenie morskiej,** ponieważ państwa nordyckie będą rozdzielone na dwa zasadnicze obszary. Marynarki wojenne Danii i Norwegii skupiają się na Morzu Północnym (ta pierwsza dodatkowo na Arktyce, a druga – na Morzu Norweskim i Morzu

Barentsa), natomiast Szwecja i Finlandia koncentrują się na Morzu Bałtyckim, które – w nieznanej jeszcze formule – podzielone zostanie między rejon odpowiedzialności JFC Brunssum i JFC Norfolk. Sojusznicze operacje morskie na Bałtyku ma prowadzić powołane w październiku 2024 r. na bazie dowództwa marynarki wojennej RFN w Rostocku wielonarodowe Dowództwo Bałtyckiej Grupy Zadaniowej (Command Task Force Baltic – CTF Baltic), do którego oddelegowano oficerów m.in. z Polski i Szwecji. To rotacyjny element sztabowy – od 2028 r. przeniesiony zostanie do Gdyni i osadzony w powstającym dowództwie POLMARFOR w ramach polskiego Centrum Operacji Morskich – Dowództwo Komponentu Morskiego, a za kolejne cztery lata – do Szwecji. Obecnie CTF Baltic odpowiada za trwające od stycznia działania morskie NATO Baltic Sentry na rzecz ochrony podmorskiej infrastruktury krytycznej i monitorowania tzw. floty cienia.